

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

*A tízedik év
mesgyéjén*

Stern Samu a Cobden Szövetségben. — 200.000 Schilling kidobott pénz. — Nem tanulunk alkotmányos életet idegenből. — Furcsa kartel. — Barbol és Barbien. — Készül a Szombat jubiláris száma. — Patai Edit új regénye. — Színes riportok. Olvasom . . ! Nem olvasom . . .

X. évfolyam 28. sz.

1936. december 15

A címlap Berény Róbert rajza

Tíz éves a SZOMBAT

A SZOMBAT fennállásának tizedik évébe lép. Jeleztük már, hogy ebből az alkalomból olvasóinknak ajándékképpen jubileumi számmal fogunk kedveskedni. Tavasszal hagyja el a sajtót ez a könyvterjedelmű jubileumi szám, addig is azonban megnagyobbodott terjedelemben jelenik meg a Szombat, hogy leközölhessük a zsidóság kiválóságainak cikkeit, melyek már egymásután érkeznek a Szombat szerkesztőségébe.

Felhívjuk olvasóink figyelmét a lapunk vezető helyén közölt cikkekre, továbbá dr. Groszmann Zsigmond irására, mely elsőnek érkezett be a jubileumi cikkek sorából.

Az Országos Magyar Zsidó Múzeum új gyűjteménye

Az Országos Magyar Zsidó Múzeum a Dohány-utcai kulturpalota második emeletén levő új termeiben gyűjteményét igen értékes új anyaggal gazdagította. Az egyik teremben állította ki Perlmutter Izsáktól, e világhírű magyar zsidó festőművésztől örökölt nagyszabású kompozíciókat, a nagynevű mester legkiválóbb alkotásait. A többi teremben helyezték el a magyar zsidóság történelmi arcképcsarnokát, azon kiváló férfiak portréit és szobrait, akik mint nagynevű papok, írók, tudósok, közigazdasági férfiak és politikai emberek, hazájuknak és felekezetüknek hervadhatatlan szolgálatokat teljesítettek. Az új termék megnyitása f. hó 12-én szombaton délelőtt (chanuka szombatján) lesz.

Ugyanez alkalommal kerül bemutatásra az olaszországi zsidó egyházművészeti emlékekről készült fotográfiasorozat, dr. Munkácsi Ernő muzeumi igazgató gyűjtése. A kiállítás megtekintése díjtalan.

Nagy Andor ünneplése. December 19-én tölti be Nagy Andor tőzsdetanácsos, székesfővárosi bizottsági tag, a pesti hitközség pénzügyi elöljárója, hetvenedik évét. Ebből az alkalomból Nagy Andor barátai és tisztelői a Goldmark-teremben rendezendő vacsorán fogják ünnepelni a zsidó közéletnek ezt a kiemelkedő egyéniségét.

A VAC január 9-iki bálja, amelyre az előkészületek már nagyban folynak dr. Párkány Frigyes elnök, Eppler Sándor társelnök, Klein Elek ü. v. elnök és Léhner Károly főpénztáros vezetésével, ez idén is mint a szezon első elit bálja a legfényesebb külsőségek között lesz megtartva a pesti Vigadó összes termeiben. A nagyszámú rendezőgárda dr. Nagy László, dr. Donnerberg Ervin és Dölle László vezetésével már állandó permanenciában van a Wesselényi u. 44. számú bálrodában, ahová a meghívóigénylések benyújthatók. Telefon: 144-085.

A Pesti Izr. Hitközség V. b. kerületi Ifjúsági csoportjának helyiségében, november 30-án dr. Weisz Sámuel magasnívóju előadást tartott „A vallás és erkölcs egymáshoz való viszonya” címen. Az estén közreműködő Gerő Imre nagy sikert aratott stílusos szavalásával.

Ezüst

disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyárlárban

Schleifer

ezüstartárgyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE :

Még mindig

„ZÁSZLÓ NÉLKÜL”

— A tizedik év mesgyéjén —

Megnehezült az idők járása felettünk . . . Mikor a SZOMBAT elindult, még jobb idők jártak, csak évek múlva került uralomra Hitler, még Németországban sem vetette előre árnyékát az ottani zsidóság szomorú helyzete. A Mosley nevet nem ismertük és nem tudtuk, ki az a belga Degrelle. Nem mondom, hogy sütött a nap, hogy világszerte jó viszonyok között éltek a zsidók, de mindenestre jobb volt a helyzet. Sűrű, ködös felhők nem vették el a kilátást kedvezőbb idők elől. Szívesen állapítjuk meg, hogy

Magyarországon aránylag nem rosszabbodott lényegesen a zsidóság helyzete.

A SZOMBAT beköszöntő cikkének, annak idején, ez volt a címe: „Zászló nélkül.” Ezzel is jelezni akartuk, hogy pártokon kívül állunk.

Nem vagyunk sem orthodoxok, sem neológok, sem cionisták, sem anticionisták,

csupán a magyar sorsközösségben élve, hazafias szellemben akarjuk szolgálni a zsidóság érdekeit, annak szellemiségét, örökbecsü erkölcsi értékeit. Hirdettük mindenkoron a belső békét a felekezetek ágazatai között; hirdettük a neológia szükségességét a zsidóság mai struktúrájában és hirdettük nagy jelentőségét és fontosságát az orthodoxiának, mely maradék nélkül ápolja és fenntartja az ősi törvények minden jottányi előírását, sőt a szájbéli hagyományok legparányibb tételeit is.

Nem voltunk cionisták olyan értelemben, hogy a zsidóság problémáinak megoldását kizárólag Palesztinában kerestük volna. Ezt a kérdést homloktérbe helyezni nem tartjuk üdvösnek, okosnak, célravezetőnek. De nem is voltunk hajlandók akár egy mondatot is

irni anticionista szellemben. Örömmel, lelkesedéssel figyeltük mindenkoron a palesztinai munkát, a héber nyelv ujjászületését, élő nyelvvé való fejlődését. Az utolsó években még fokozódott mint befogadó országé Palesztina jelentősége, különösen német és lengyel emigránsok részére. De ugyanigy örömmel üdvözöltünk más területeket is, ahol a menekülni kényszerült zsidók refugiumot találhattak. Ez a felfogás, ez az elvi álláspont semmikép nem ellenkezik a hazafias érzülettel, aminthogy a Pro Palesztina-mozgalomnak sok nem-zsidó hive is van, akiknek nacionalista érzelmei közismertek.

Az idők járásával nehezebb lett a felekezeti szerkesztő munkája is.

Más célkitűzésekkel került szembe, már nemcsak a felekezetet támadják, hanem faji jelszavakkal is folyik a küzdelem. Más alapokra kellett tehát helyezni a védekezést. Ujszerű szellemi tankokat kell konstruálni az ujszerű támadásokkal szemben.

Ki gondolt volna tiz év előtt arra, hogy a hitünket elhagyott testvéreink kénytelenek lesznek velünk sorsközösséget vállalni és állani a harcot a faj ellen indított pergőtűzben.

A SZOMBAT elindulásakor elvként tüztük magunk elé, hogy a zsidók teljesítményeit nem fogjuk aláhuzottan kiemelni. Még a látszatát is kerülni akartuk, hogy mi ezzel kérkedünk. Ma erre kényszerítenek! Mikor a zsidóságot „alsórendüként” kezelik és támadják! Ma az alsóbbrendűség minősítésével szemben, kénytelenek vagyunk kiemelni, ha egy zsidót Amerika valamelyik államában kormányzónak választanak meg, ha egy Leon Blum miniszterelnök tud lenni Franciaországban, ha Angliában a zsidó felekezethez való tartozás semmilyen hátrányt nem jelent, ha a magát hangosan zsidónak hirdető Löwi dr. megnyeri a Nobel-díjat. Most sem szivesen tesszük és nem kérkedünk egyes zsidók eredményes teljesítményeivel, de tényként le kell szögeznünk az „alsóbbrendűség” stigmájával szemben.

Még egy szempontot nem hagyhatunk megemlítés nélkül, mely kényszerít bennünket ilyen szellemben szerkeszteni a felekezeti orgánomot. Ügyelnünk kell arra, hogy

a fiatalság ne csüggedjen, ne veszítse el a fejét és munkakedvét

a szomorú tünetekkel szemben és bizakodó reménnyel tekintsen a jövőbe és higgyen az idők jobbrafordulásában, mely a gazdasági viszonyok általános javulásával be is fog következni Kétezer éves történelmünket rá kell vetíteni a vászonra és nem szabad csüggedni. Gondoljunk arra: milyen volt a zsidóság helyzete 1787-ben, százötven év előtt, milyen magasba lendültünk fel, milyen munkát, különösen milyen kulturmunkát végeztünk világszerte és minő eredményeket

könyvelhetünk el javunkra az emberi fejlődés történetében. De nem szabad elcsüggedni, ha a mérleg ma kedvezőtlen is a számunkra.

El kell jönni és el fog jönni az idő, mikor ismét gátlás nélkül részt vehetünk az építő munkában a Hazáért, a Felekezetért és az Emberiségért.

Ideiktatjuk a SZOMBAT első bevezető cikkének utolsó mondatait:

„Az idők megváltozhatnak, de az időben lüktető törvények nem változhatnak meg. A fejlődésben nem az emberi akarat érvényesül, mint legfőbb erő, hanem az emberi indulat, amely nem következetes. Nincs nép a világon, amely akárcsak egy emberöltőn át is ragaszkodni tudjon a haragjához és a gyűlöletéhez. A magyar nép egy évtizeden át sem tud ragaszkodni olyan indulatokhoz, amelyek a szenvedéseiből robbantak ki. Az igazságtalanaihoz még kevésbé. Igaz, nem mindig alázza meg magát azzal, hogy az elkövetett hibát beismerje, de csöndes felejtkezést borít arra, mintha nem is esett volna meg sohasem. Nem revideál, csak felejt és ez a legbiztosabb jóvátétel.

Még ma is benne van a lutheránusok ellen hozott jogfosztó törvény a magyar törvénykönyvben,

soha abból ki nem törölték, de nem is hajtották végre, sőt még meg sem száradt jóformán a törvénykönyv lapjain, mikor már lutheránus főemberek igazgatták a nép sorsát.

A legnagyobb sérelmünk és a legnagyobb fájdalomunk: a numeruszklauzusz sem gyökerezhet meg mélyebben a magyar talajban, mint akarmilyen más jogfosztás, amely a népnek csak a jogállományát csökkentette, de nem gyarapította

az erőállományát is. Meddig marad bent a törvényben, nem tudjuk, nem is fontos,

mert az egészséges magyar szellem ki tud majd sarjasztani magából olyan életformákat, amikben a mostani állapot minden hátránya felszívódik.

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy ne is küzdjünk jogaink visszavívásáért, hanem várjunk csak s ne tegyünk semmit sem. Dehogy is. Küzdeni és dolgozni kell és minden sikert, minden eredményt, minden előrehaladást és minden megerősödést meg kell mutatni, mint ahogy a sebeinket mutogattuk, hadd lássák ezt is meg a külföldön. Tökéletes gyógyulást ettől várhatunk. Mert minél erősebben forr össze a mi munkánk a nemzet munkájával, annál gyorsabban omlanak le a mesterségesen emelt válaszfalak és annál gyorsabban ismeri fel összetartozásunkat a külföld is, amely épen miattunk hanyagolta el a magyar érdekeket.

A gyenge Magyarországtól csak keveset várhatunk, az erős Magyarországtól nagyon sokat.

Ime, ez a hitvallomásunk és a politikánk. A gravaminális politika helyett a munka, a béke és a testvériesülés politikáját követi a Szombat, amely szerényen jött, zászló nélkül.

»Aki békét teremt magasságaiban, hozzon békét nekünk.«

עושה שלום במרומי הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן

Dr. Grossmann Zsigmond:

A szegényügy rendezése 1822-ben

KEDVES FŐSZERKESZTŐ URAM!

A „tiz év — negyven év” jubileumához szívből gratulálok és még sok „jubileumi csevegés” megírását kívánom. Igaz ugyan, hogy a kadét szeretne már ott tartani, ahol a generális tart — a generális pedig még jobban szeretne még csak ott tartani, ahol a kadét tart; de az is igaz, hogy csak az Istentől kegyeltekből lesz generális. Önt is kegyeli Isten és tartsa továbbra is kegyeiben.

• Egyben itt küldök egy kis aktualitást a Szombat részére.

Igaz tisztelője

Dr. GROSZMANN ZSIGMOND

A főváros tanácsa legujabb intézkedésével gálat akar vetni az uccai koldulásnak és központilag iparkodik megoldani az alamizsnagyűjtők, kéregetők támogatását. *Ez elgondolás nekünk, zsidóknak nem új.*

Mióta emberi társadalom létezik, a dolgozó emberek mellett mindig voltak és mindig is lesznek alamizsnára szoruló munkaképtelen, szegény kéregetők. A Tóra kimondja a szomorú igazságot: „bizony nem fog kifogyni a szökőkődő a földről.” Ezért elrendeli a jótékonykodást, szólván: „parancsolom neked, nyisd meg kezedet szegény és szükölködő testvéred számára országodban.” (Mózes V. k. 15. f. 11. vers.) A zsidó erkölcsi felfogás a jótékonykodás gyakorlását „cedókoh”-nak, igazság gyakorlásának nevezi, ami alól senki sem lehet felmentve. A Talmud előírja: „Minden ember köteles cedókoh-t adni, még maga a szegény is, aki köztámogatásban részesül (Gittin 7/b), a Sulchan-Áruch pedig elrendeli, hogy jövedelmünk ötödét ajánljuk fel a cedókoh céljaira (Jore-Dea 249. f. 1. pont.)

A zsidó gyülekezetekben ősi intézmény a cedókoh-nak központi rendezése. Oly hitközség el sem képzelhető, amelynek ne lenne cedókoh intézménye. A XIX. század legelején keletkezett *pesti hitközségnek első alkotmánya is rendezi már a szegények központi támogatását.* Az 1813-ban megalkotott ügyrend az egyik ügyosztály feladatává teszi a cedókoh kezelését, amelynek irányítását a hitközség előkelő tagjára, a Pozsonyból ideszármazott Breisach Izsák tekintélyes előljáróra bizza.

1822-ben a szegényektől, öregektől és szükölködőktől írásbeli és szóbeli panasz

érkezett a hitközség előljáróságához — így olvasható a hitközség azon év február 17-i jegyzőkönyvében — hogy a nyomor már elviselhetetlen, „a vizek árja már lélekig ér” (Zsolt. 69. 2.) Az előljáróság erre egyhangúlag elhatározza, hogy még azon napon „szegénypénztárt” állít fel. A hitközségi samesz minden hétnek vasárnapján házról-házra járva felkeres minden egyes zsidó embert és adományt gyűjt. Mindenki tehetése szerint járuljon önkéntes adománnyal a szegénypénztárhoz. Hogy pedig e nemes intézmény ügyei rendben follyanak, az előljáróság Rosenfeld Juda és Reiss Jakab előkelő, törzsökös hitközségi tagokat az akció élére állítja, akik legjobb belátásuk szerint célszerűen fogják elosztani a befolyó pénzeket. Az intézmény anyagi megerősítése céljából határozatba ment az is, hogy az naptól fogva „wenn einer mit dem allhierigen Toleranz begünstiget werden sollte, der selbe nach Ansicht „mé-álufé kehüleszenu” ein Geldbetrag „le-kuppász ániyé irénu” als „nedovoh“ zu berichtigen habe.”

Ez utóbbi határozat megértéséhez tudnunk kell, hogy a múlt század elején Pesten kétféle jogon telepedhetett le a zsidó. Vagy „komoráns” volt, aki csak időlegesen lakhatott itt, vagy „tolerált”, aki állandó itt-lakási engedélyt nyert. A „Toleranz” jogot a városi tanács a hitközség vezetőségének véleményezése alapján adta meg s így módjában állt ennek a szegénypénztárt ily módon gyarapítani. A „tolerált” szívesen áldozott s a szegényeknek nagyobb karéj kenyér jutott.

A szükölködő azonban nem fogyott ki a földről... **Dr. Grossmann Zsigmond**

ALBA KÓKUSZSIR

100 százaléig édes kókuszdióból készül
a budapesti rabbiság felügyelete alatt

Sütemények, torták, halfélék, barchesek
 pompás ízét, jól sikerült elkészítését biztosítja

$\frac{1}{4}$ kg-os kocka ára 60 fillér.

ALBUS GYÁRTMÁNY.

Kétszázezer schilling

200.000 schillingbe került a bécsi hitközségi választás, amelynek eredménye gyanánt tudvalevőleg a hitközség békebeli vezetői, az unionisták bekerültek, mint tekintélyes kisebbség és az irányítás a cionisták kezében maradt. Mindkét párt óriási apparátussal dolgozott, most kiszámították, hogy milyen óriási összegeket emésztett fel ez a választás. Ha föltételezzük, hogy a választási költségeket valóban egyesek adták össze és a győző párt nem fogja elszámolni a rendes költségvetésbe a kiadott pénzeket, akkor is meg kell döbennünk a nagy összeg hallatára. *Mennyi jót lehetett volna tenni ezen a pénzen.* Ugy vagyunk ezzel a hitközségi háborúskodással, mint a háborúval: a felémésztett horribilis pénzekből az emberiség összes szociális kérdéseit lehetne elintézni. Csakhogy nagyon szomorú, hogy a zsidó hitközségek ebben a tekintetben nagy politikát csinálnak és megvalósítják az ismert közmondást: *Wie es sich christelt, so jüdelte sich.*

A zsidóság szomorú viszonyai közepette minden fillér, ami a magánember zsebében van, közpénz-

nek tekintendő, mert a zsidó közösségnek szüksége van erre a fillerre. És éppen ezért nem szabad közpénzen alkotmányos háborúsdit játszani. A 200.000 schillinges költség mementó legyen a nagy hitközségek vezetői számára, hogy félre kell tenni minden presztizs kérdést, mondvacsinált elveken sem kell lovagolni, hanem igyekezni kell a vezetőségben az összes produktív erőt közös munka felé irányítani. — Mert, ha a háború rossz üzlet a győztes számára is, akkor rossz üzlet a hitközségi háborúság is, — még győzelem esetén is. — Nem kívánjuk, hogy Bécsben így legyen, de félünk, hogy a mai izgatott korszakban a szenvedélyek esetleg hitközségi választásokban akarják kiélni magukat. Kár minden fillérért.

Ruha és kabátmodelljeimet

olcsón kiárusítom

KENÉZ LILI divatszalonja

IV. Harisbazar 5. I. T.: 1-827 53

Budapesttől ~ Londonig

A pesti Izr. Hitközség elnöke bölcs és meggyőző erejű nyilatkozatot adott le a Zsidó Szemlében a választói jogról. Azzal kapcsolatban tette ezt a nyilatkozatot, hogy a cionisták egy része szükségesnek tartja, hogy most már sürgesse a hitközségi választói reformot, mely szerint majd négy év múlva meg kell választani az új képviselőtestületet. Stern Samu nyilatkozatában különösen kiemelendő az a nobilis mód, amelyen tárgyalja a kérdést, a fölényességnek semmi nyoma sincs szavaiban, bár mindenki tudja, hogy az ellenfélnek a mai viszonyok mellett igen gyenge a pozíciója. Az egész nyilatkozaton végigvonul alapmotivumként annak a kihangsúlyozása, hogy *nekünk, magyar zsidóknak hitközségi tekintetben is vannak tradícióink*, amelyeket nem cserélhetünk fel idegenből kopirozott példákkal; ezt kívánja az egészséges konzervativizmus, amelynek fontossága különösen a mai időkben úgy országos dolgokban, mint hitközségi ügyekben egyre jobban kidomborodik. Éppen ezért nem lehet mintaképünk például Bécs, amelynek még 1848-ban nem volt elismert hitközsége, mert akkoriban az osztrák jog szerint csak bizonyos számú tolerált zsidó lakott ott, hitközségi alakítási jog nélkül, viszont az köztudomású, hogy Pest már akkor zsidó tekintetben központ volt, ahonnan az egész országra kiható mozgalmak indultak ki. Nem szabad utánózni a varsói hitközség példáját, hisz ennek sincs még tradíciója, az orosz cári uralom alatt jogi helyzete teljesen bizonytalan volt és az önálló Lengyelországban e tekintetben nagyon labilis minden. Berlinről az ismert okok miatt ne beszéljünk. Nem szabad elfelejtenünk, hogy minden or-

szág zsidó dolgai az illető ország jellegét viselik magukon és ezt fejezi ki tréfás formában az a kijelentés: „Minden országnak olyan zsidói vannak, amelyeket megérdemel.” Ki fogja például összehasonlítani a magyar alkotmányt, Bécs, Berlin, Varsó alkotmányával. Az összehasonlítást legfeljebb az angollal kapcsolatban lehetne eszközölni. Mert hiszen köztudomású, hogy a magyar alkotmány gyökerei még mélyebbre nyúlnak vissza, mint az angolé. *A magyar zsidó hitközségnek hagyományai megítélésénél ezt a szempontot nem szabad eltéveszteni. A pesti hitközségnek is szem előtt kell tehát tartani, hogy ezt a történelmi folytonosságát meg ne szakítsa, természetesen tekintettel kell lenni arra, hogy a hitközség egyre nagyobbodik és egy fővárosi közösségnek különleges kötelességei vannak, amelyekhez képest a régi szervezetet fejleszteni kell. Az óvatosan haladó konzervativizmus adja meg a hitközségi szervezés bármilyen változása tekintetében a helyes szempontot, amelyet Stern Samu nyilatkozatában oly pregnánsan kifejezésre juttatott. A budapesti, illetőleg a pesti hitközséget ne Varsóval, hanem Londonnal hasonlítsák össze, ha már külföldet nézünk.*

FISCHER FÜLÖP sárospataki főrabbi szenzációs új könyve megjelent. — Címe: Zsidók vagyunk, zsidók maradjunk. A könyv tartalmából: Válaszom egy kitért zsidónak „Vita a rabbinusokkal” címmel ellenem és dr. Hevesi Simon, a pesti izr. hitközség vezető főrabbija ellen intézett röpiratára. — Dr. Hevesi Simon levele a szerzőhöz. — A zsidó vallás és az emberi lélek sorsa a halál után. (Válaszirat dr. Strém Istvának.) — „Le arculütött Istenszobor.” — Izrael vándorútjának. — A „törvényvallás” és a Vallástörvény. — A rendkívül érdekes könyv a szerzőnél kapható Sárospatakon.

Stern Samu előadása a Cobden Szövetségben

Nagyszámu, előkelő közönség előtt tartotta meg december 1-én a Cobden Szövetségben páratlanul érdekes és nagyjelentőségű előadását Stern Samu „A szabad gondolat és a nemzeti eszme” címmel. Az előadás magas nivója, bátor és önérzetes kijelentései, hős meglátásai és cáfolhatatlan megalapításai társadalmi és politikai eseménnyé avatták a Cobden Szövetségben elhangzott előadást.

A nagyigényű hallgatóság gyakran valóságos tapsviharral szaktotta félbe az illusztris előadót, aki mondanivalóinak súlyát még azzal is emelte, hogy, mint az Izraelita Országos Iroda elnöke, a neológ magyar zsidóság nevében beszélt.

— Senki tőlem rossz néven nem

veheti, — mondotta Stern Samu beszéde folyamán, — ha, mint a magyarországi izraelita hitfelekezet egyik vezetője, minden alkalmat megragadok, hogy tiltakozzam az ellen a beállítás ellen, mely nemzetietlen és felekezeti jelleget tulajdonít a szabadelvűségnek.

Beszéde további során Stern Samu kifejtette, hogy a magyar zsidóság mindenkor résztvett a nemzet alkotó munkájában, még hozzá igen jelentékenyen.

— A szabadelvűség a természet, az élet törvénye és a szabadelvűség a természet, az élet igazsága! — fejezte be Stern Samu előadását, mely után percekig zugott a taps és az éljenzés.

Barbol és Barbien

Olyan kartelről rántjuk le a leplet, amely példanélküli a magyar életben. Figyeljük meg csak ezt a két szót *Barbol*, *Barbien*. Mind a két szóban benne van a *barb* szótag, amellyel kapcsolatban a *barbár* fogalomra gondolunk. Ez az eszmetársítás helyes: ha gondolunk arra, hogy némely magyarokat szerint barbár azt jelenti tulajdonképpen: a szakállas. *Barbol* és *Barbien* valóban a szakállra utal, ugyanis mind a kettő szakálltalanító szert jelent, amelyet különösen az orthodox ifjuság használ. Először a *Barbolt* gyártotta az egyik cég, aztán jött a konkurrens és elnevezte szőrtelenítő kenőcsét *Barbien*-nek, majd a két gyáros hajbakapott (mert szakállt bizonyára nem viselnek már csak gyártmányuk reklamározása céljából sem) majd elkecseregett konkurrensékké lettek. Most azonban valami készül a szakálltalanító szerek frontján. Tekintettel a szerek használatánál kifejlődött penetráns szagra, mondhatnók: valami búzlik.

A két konkurrens ugyanis kartelbe lép és felemeli az árakat. Hát ez borzasztó! Ha valaha jogos volt az antiszemita dörgése a „zsidó” kartelek ellen, ebben az esetben valóban zsidó kartelről van szó. De ha valaha jogosult volt az antiszemita panasz a zsidó kartelek kiuzsorázása ellen, akkor ebben az esetben semiképpen sem jogosult, hiszen ez a kartel kizárólag zsidóellenes, sőt orthodox zsidóellenes célból alakult. Azt már hallottuk, hogy egyes cégek saját szakállukra csinálnak kartelt. De hogy mások szakállára, az orthodox ifjuság szakállára csinálják ezt, ez hallatlan dolog. Ez a kartel valóságos antiszemita merénylet a zsidó szakáll ellen. Allah növesse meg a karteltagok szakállát, de ne növesse meg a kartelből várt nyereségüket.

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V., Nádor ucca 8. Telefon: 1—806—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

Mezőfi Vilmos és Sós Endre az antiszemita propagandáról

A zuglói zsidóság hatalmas tömegei vonultak fel vasárnap arra a kulturmatinéra, amelyet már hetek óta nagy érdeklődés előzött meg. Délelőtt 11 órakor már ember-ember hátán tolongott a templomkörzet tanácstermében, ahol dr. Láczer Dénes főrabbi meleg szavakkal köszöntötte Mezőfi Vilmos volt országgyűlési képviselőt és Sós Endre író-t. Ezután Mezőfi Vilmos méltatta Sós Endre publicisztikai munkásságát és a zsidóságért való bátor kiállását, majd „Hozzászólás Sós Endre főszerkesztő tanulmányához: Cion bölcseinek jegyzőkönyvéről” címen tartott előadást. Rámutatott arra, hogy meg kell kezdeni a tömegek felvilágosítását, hiszen egyre szélesebb körök kapják kézhez,

a nyilasok jóvoltából, a hamis protokollumokat.

Sós Endre mindenekelőtt köszönetet mondott dr. Láczer Dénes és Mezőfi Vilmos üdvözlő szavaiért, majd a berni és johannisburgi pereket ismertette, amelyek ítéletei hamisítványoknak bélyegezték az antiszemitizmus legújabb bizonyítékait. Tauszig Tibor templomegyesületi elnök zárószavaival végződött be a nagyszerű matiné.

Sós Endre múlt vasárnap tartott Szolnokon előadást „A zsidóság útjéről”. Dr. Mandel Sándor hitközségi elnök mondott köszönetet a percekig tartó tapssal jutalmazott előadásért.

Molnár Gyula ünneplése

A főváros zsidóságának egyik népszerű és agilis vezetőegyéniségét, Molnár Gyulát ünnepelte a barátok és tisztelők hatalmas táborában december 7-én a Stern-féle vendéglőben. Molnár Gyula másfél évtized óta szolgálja a zsidó közügyet és mint a jótékonysági ügyosztály helyettes előjárója áldásosan dolgozik és fárad a nélkülözők életnivójának emelésén és javításán. Méltó társa Molnár Gyulának ebben az áldozatos munkában a felesége, aki csendesen, a háttérben maradván gyakorolja a jótékonyságot.

Az „ÁHÁVÁSZ RÉIM” Országos Felebaráti Szeretet Egylet f. évi december 7-én tartotta pártfogójának Molnár Gyula születésének 65. éves fordulójára alkalmából tiszteletére rendezett társasvacsoráját a Romóchuccai Stern-féle vendéglő különtermében. A vacsorán nagy számban jelentek meg az ünnepezt barátai, a felekezeti intézmények vezetői, így többek között a pesti izr. hitközség előjárósága: Stern Samu, az Országos

iroda elnöke, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa és dr. Zahler Emil előjárók, Eppler Sándor főtitkár, dr. Munkácsi Ernő főügyész, Bokor Izsó, Galambos Jenő és Friedmann Márton főtanácsosok, Gelber Lázár tanácsos és Hübsch Alfréd egyesületi főtitkár. A pesti chevra kadisa képviselőjében: dr. Dési Géza, Lunzer Pál alelnökök, Landesmann Márk előjáró, dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtitkár, Elek Artur körzeti elnök, a rabbibenjamin rabbik, a templomi előjáróság képviselőjében: Breuer Gusztáv, Dinner A. Emil Eppinger Artur, dr. Epstein Manó, Frischhof Béla, dr. Gelencsér Miksa dr. Kertész Adolf Kuliner Gyula, Munk Gábor, Schwartz Sándor, Simonyi Albert, Vajna József, Weisz Gyula, dr. Kenéz Kurländer Ede főszerkesztő. Az egyesület funkcionáriusa közül: Edelmann Jakab, Engel Nándor, dr. Bártfai Farkas Samu, Reichenberg Jakab alelnök, Guttman Mór, Schäffer Adolf, Goldberger Henrik és Weil Henrik, az ünnepezt családtagjai, továbbá számosan a kereskedelmi élet kiünneségei közül.

A társasvacsorán a felszólalásoknak sorát dr. Rosenák Miksa m. kir. egészségügyi fő-

tanácsos, az „ÁHÁVASZ RÉIM“ elnöke nyitotta meg, aki üdvözölte a nagy számban megjelenteket és az ünnepelt illusztris személyét és áldozatkész buzgó ténykedéseit, amellyel a hitfelekezeti téren és az egyesület támogatása körül oly hatékonyan munkálkodik. Üdvözölte a hitközség elnökét Stern Samu ömértóságát, aki legutóbb a Cobden szövetségben tartott előadást, amelyben bátor szóval szállott sikra a magyar nemzeti szabadelvűség eszméjéért és a zsidóság jogainak elismeréséért. Majd Stern Samu a pesti izr. hitközség elnöke üdvözölte Molnár Gyulát, aki a jótékony munkában mindenkor példásan állotta meg a helyét. Ama komoly férfiak sorába tartozik, akik nem a látszat kedvéért munkálkodnak, hanem pozitív emberi munkával fáradoznak a szegénység problémáinak megoldásán. Cselekvései meleg szeretetből és szívből áradnak a szegénység sikátoráiban. Tudja, hogy igazi értéket képvisel és ha kell a kellő pillanában, mint vezető és mint közkatona is buzgó munkával támasza a hitközségi életnek. Tudja, hogy milyen nehéz munka a hitközség jótékony ügyeiben sáfárkodni és még senkivel

sem találkozott, aki Molnár Gyuláról jól, vagy szépet ne mondott volna. Örül, hogy őt barátai sorában üdvözölheti, további sikeres munkálataira számít nehéz tisztségében.

Fischer Benjamin a rabbiság nevében, *dr. Dési Géza* mint az ünnepelt régi barátja, majd *Lunzer Pál* a távollévő *Kramer Miksa* chevra elnök nevében üdvözölte és ezen nemes intézmény tiszteletéről és megbecsüléséről biztosította.

Végül *Molnár Gyula* köszönte meg meghatottan a minden oldalról megnyilvánuló üdvözlőket és elismerést. Megköszönte az „ÁHÁVASZ RÉIM“ egyesületnek a számára emlékeztető napnak megrendezését és megállapította, hogy boldog, ha tevékenykedhetik a jótékony területein, örül, hogyha jót tehet a szegényekkel, mert ez neki örömet szerez. Keresi, kutatja a szív hurjain keresztül az igazság meglelését. Ha mindenki kötelességét teljesíteni fogja, akkor a pesti hitközség, a pesti chevra kadisa és a zsidó intézmények gyarapodni fognak és ha ez így lesz, akkor öröme tökéletes lesz. A vacsorát záró asztali ima fejezte be.

A VIII. körzet új elnöke

Szegő Sándorral érdekes és értékes ember kerül a józsefvárosi körzet élére. Szegő Sándor a cégalapító Schützer Jakab fiaként tanulta meg atyjánál a szappanos ipart, majd fiatalon Németországban mint segéd kitanulta a mestersége művészetét. Néhány évi külföldi tanulmány után hazajött, teljesen újjáalakította atyja kezdetleges szappanüzemét és ebből fejlesztette a már országos hírnévű Albus szappangyárak üzemét. Gyáraiban példás rendet tart, elsőrangú iparos, ebben éli ki magát. A legjobb főnöke alkalmazottjainak és munkatársainak.

A szülői ház örökségként rendíthetetlenül ragaszkodik zsidó hitéhez, szeretettel s hű ragaszkodással felekezetiéhez. Eddig az Omikénél fej-

tett ki áldásdus működést munkával és anyagi támogatással.

Most a hitközség előljárósága kinevezte a VIII. körzet elnökévé, ami széles körben általános meglepedést váltott ki.

Olvasom

Kóbor Tamás napról-napra írja csodálatosan szellemes írásait. Némelykor egy mondat páratlan élességgel rávilágít szövevényes problémák velejére. Csodáljuk, hogy felekezeti körökben még nem indult meg egy mozgalom, hogy rovásai-ból egy chrestomatiát kiadjanak és terjesszenek. Több szolgálatot tennének ezek a megjegyzések a felvilágosítás tekintetében, mint nagyképi apológiák, amelyeknek senki nem hisz.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Nagy Andor 70 éves születése napját nem sokára meg fogjuk ünnepelni. Csupa szívember a jubiláns és amellet kitünő pénzügyi előljáró. A hitközség szerencséjére és a rászorulóknak pechére szívbeli ügyeiben hallgat a költségvetés okos szavára.

Nem olvasom

A Csütörtök okos cikket írt a diákzavargásokban rejlő igazságtalanság ellen. És meg állapítja, hogy akik hallják az abcugolást, (a szegény proletár Rombach-uccai zsidók), azokat nem érintheti és akiket érint, azok nem hallják, mert a budai villájukba nem ér a tüntető kiáltás. A multkor kikeltem Lengyel István egy cikke ellen, mert helytelen volt, de most igazat adok neki.

Nem olvasom

Nagy részvéttel értesülünk dr. Kiss Arnold vezető főrabbi betegségéről. Az egész magyar zsidó társadalom hön óhajtja, hogy jusson neki „refuo selemo“, teljes gyógyulás.

Olvasom

„Zsidók vagyunk. Zsidók maradunk“, ezt a címet adta a sárospataki orthodox rabbi legutóbbi irásának. Hát mivel érdemelte ki dr. Léderer Sándor, a pesti hitközség elhunyt neolog elnöke azt a zechijét, hogy orthodox rabbi könyvének a címe legyen? A feleletet mindenki megadhatja aszerint, hogy orthodox vagy neolog.

Olvasom

Dr. Ballagi Ernő ujsáigró-kollégám és ügyvédtársam beállt orthodoxhivőnek és a legszigorubb verbális inspiráció bajvivójának. Mint hitvalló rokonszenves, de meg kell vallani, hogy védőnek igen gyenge. Igaza lehet, de legfeljebb érvelése dacára.

Olvasom

Az angol király lemondott trónjáról házassága miatt. Előzőleg azonban az angol fascisták vezére Mosley nagyon kardoskodott amellet, hogy csak házasodjon meg és ne mondjon le. Ez a körülmény gyanussá tette a dolgot és kényessé zsidó szempontból. A mostani fordulat, úgylátszik, kedvező a zsidók számára, különösen, ha a fascista vezér nem lesz megelegedve vele.

Olvasom

Váradon történt:

Szemben a Premontreiekkal van egy kis trafik. Itt szerzem be a mérget Unica cigaretták alakjában és mellreszivok naponta huszonöt hamis illuziót, hogy a tudómet bebiztosítottam a „denicotinizate“-val. A parányi boltba beállit tegnap egy hitközségi perselyes ember, akinek nem éppen vigszagos hivatása, hogy a zsidó házaknál közölje, ha a községből kidőlt valaki. Szokás szerint néhány jótékony aprópénzzel veszik tudomásul a szomorú értesítést. A perse-

lyes ember a trafikban ugyan pipa-dohányt vásárolt, mert a bolt tulajdonosnőjét a biztos árják közé sorozta.

— Ki halt meg bácsi? — kérdezte részvétellel a nyájas trafikosnő — és nyomban mentegetőzve hozzátette:

— Persze. ezt csak pénzért mondhatja meg.

A perselyes ember azonban adakozó kedvében volt és közölte az elhunyt hitsorsos nevét — ingyen.

Én figyeltem a jelenetet és a legnagyobb meglepetésemre a trafikosnő a halálhír vétele után — néhány héber mondatot hadart le.

— Hát a kisasszony zsidó? — kérdeztem magam is csodálkozva.

— Sem én. de semmiféle atviam nem volt az — mosolyog. De azért héberül legalább olyan jól imádkozom, mint egy született zsidó.

Talán a tisztelt papája... tamáskodom.

— Dehogy. az én apámat Basa Lászlónak hívták, ismert mészáros-mester volt a városban. nagybátyja pedig a híres Basa. református püspök volt Debrecenben.

— Hát mégis honnan ez a héber nyelvtudomány?

— Egyszerű a dolog — világosít fel. Amikor fivéreimmal iskolásorba kerültünk. apám — akit az Isten tartson meg — kijelentette. hogy mindhármunkat az orthodox zsidó iskolába irat be. Ugy látzik ezt tartotta iónak. Így kerültem én Gábel Jakabhoz — fivérem pedig Biró Márk ur keze alá. Ki is tanultuk az osztályokat. meg is tanultunk irni-olvasni héberül kitünően. Az összes imákkal együtt.

— Legalább hasznát veszi ennek a tudománynak?

— A trafikokkal bizony nehezen küzködöm, de zsidó felírásokat,

Minden

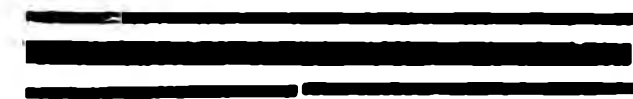
zsidóház disze

az ezüst gyertyatartó

az ezüst menóra

az ezüst széder-tál

az ezüst evőeszköz

Az ezüst

a terített asztal büszkesége

hogy kóser hus és virstli kapható — gyakran irok vevőimnek — szivességből.

Hiába: Swer ist Jud zu sein... Ugy látszik még — a kereszténynek is....

Olvasom

Az ir szabadállam a legnagyobb toleranciát tanúsítja zsidó állampolgáraival szemben. Eddig a rituális célokat szolgáló modern vágóhid hiányzott. melyet most avatott fel a dublini hitközség, nagy ünnepek között. A felavatáson megjelent Byrne, Dublin polgármestere is, aki beszédében rámutatott a zsidó és ir lakosság jó egyetértésére. Azt a reményét fejezte ki, hogy ez a megértés a jö-

vőben is fenmarad. Ott volt R. Briscote katolikus lelkész is, aki szerint ez a felavató ünnepség is megerősítette azoknak a bizakodását, akik remélték, hogy az ir szabadállam türelmes és igazságos lesz. Zsidó részről dr. J. Herzog, az ir állam főrabbi tartotta a felavató beszédet, melyben rámutatott, hogy sürgős szükségét elégíti ki a vallásos életnek ez a követelménye, melyet most megvalósítottak.

Olvasom

Az edinburgi „Kings Theatre”-ban néhány nappal ezelőtt tartották meg James Barries „The boy David” című bibliai irányu szindarabjának bemutatóját. Ugy a mű, mint a címszerepet alakító Elisabeth Bergner óriási sikert aratott.

Olvasom

Carol Capck, a világhírű cseh író könyvet írt Masaryk-ról, javarészt azokat a beszélgetéseket bocsájtván nyilvánosság elé, amelyeket a cseh-szlovák állam első elnökével és megalapítójával folytatott. A könyv első fejezetében, amelynek „Gyermekkor” a címe, Masaryk elbeszéli a hasonlókori, zsidó fiúkkal való legelső élményét:

„A zsidó gyermekek játszani akartak velem, mert egy kevésbé tudtam németül. Azonban én nem akartam velük. Csak később békültem meg a zsidókkal. Ez a husaopeci réaliskolában történt.

Egyszer iskolai kirándulást tettünk a hegyek közé Amikor ebéd után a vendéglőben táborozunk és mindenféle szamárságokat csináltunk, egy zsidó középiskolás kilopózkodt az udvarra.

Kíváncsiságból utána mentem. Ő a nyitott ajtószárny mögé állt, fal felé fordított arc-

cal meghajolt és imádkozni kezdett. Ekkor én valami szégyenfélét éreztem, hogy a zsidó imádkozik, mialatt mi játszunk.

Nem ment ki a fejemből, hogy éppen olyan bensőségesen imádkozik, mint mi és imáját a játék alatt egyszer sem szakította meg... Egész életemen vigyáztam arra, hogy a zsidókkal szemben ne legyek igazságtalan. Ezért állították azután későbbben rólam, hogy a zsidókhöz húzok.”

A következő fejezetben, amely „A fiatal ember” címet viseli, Masaryk-nak az alábbi nyilatkozata található:

„Milyen óriási befolyást gyakorolt a két kis nemzet, a görög s a zsidó, az egész kultúremberiségre. A görögök adták neki a művészetet, a bölcsészetet, a ludományt és a politikát, a zsidók a theológiát és a vallást. Előttük voltak ugyan az egyiptomiak és a babilonok, de éppen az a kulturájuk volt az, ami az antikot felvette és elterjesztette. Még ma is ebből az antikból és a zsidóságból él egész Európa. Erről alig tudunk már, de az antik bennünk rejtőzik.

Olvasom

Miskolcon a mizrachista cionisták otthont avattak. az avatáson megjelent és beszélt Feldmann Mór hitközségi elnök, aki köztudomásúlag a hitközség összes árnyalatai fölött bölcsen elnököl.

Olvasom

A berlini autobuszon, Elzácska, a kis első elemista, helyhiány miatt a mamájától egy kicsit távolabbi ülőhelyre került. Az autobusz belsejében méla csend, egyszerre csak megszólal Elzácska:

— Mama, te zsidó vagy?

Kis zavar.

— Nem vagyok zsidó, de hallgass --- intile a mama.

Pár percnyi csend után megint Elzácska:

— Mama, a papa zsidó?

Nagyobb zavar.

— A papa se zsidó, de hallgass --- Megint csend. Egyszerre csak Elzácska:

— Mama, hát akkor hogy lehet az, hogy én zsidó vagyok?

Tagfelvétel a 150 éves jubileumát ünneplő Chevránál

Néhány héttel ezelőtt választotta meg Pest zsidósága óriási lelkesedés közepette a Chevra elöljáróságát élén Kramer Miksa elnökkel.

Az új vezetőség korántsem pihen a babérokon, hanem lankadatlanul dolgozik és készül a Chevra 150 éves fennállásának méltó megünneplésére. Dr. Endrei S. Henrik, a Chevra fáradhatatlan igazgatója már kidolgozta a legközelebbi hó-

napok munkatervét. Eszerint tavasszal avatják a rákoskereszturi hősi temető monumentális emlékművét, mely méltó kifejezője lesz a zsidóság tiszteletének hőseink iránt. Ugyancsak tavasszal kezdődnek meg az új tagfelvételek, mikor is a Chevra sorai közé várja mindazokat, akik a szeretet és jótékonyság áldásos munkájában részt akarnak venni.

Patai Edith új regénye

I.

Kár, hogy a „Szent szomjuság“, Patai Edith új regénye, nem jelent meg már esztendőkkel ezelőtt! Mert ez a regény többet tehet a Palesztina-gondolat magyarországi elterjesztéséért, mint a Cionista Szövetség, a Pro Palesztina Szövetség, a Wizo és ötszáz gyűlés, vagy előadás együttvéve! Pedig Patai Edith regényéből igazán hiányzik minden vezércikkszerűség és tanulmánypótlék-jelleg; ez a regény éppen azért hat, mert nem több és nem kevesebb, mint egy jó regény, amit egy vérbeli író írt.

Patai Edith — akinek „Engem is hív a föld“ című verseskönyve néhány év előtt méltó feltűnést keltett — a feltámadó Szentföld panorámáját vetette papírra a „Szent szomjuság“-ban, amely az IMT regénypályázatán kitüntetésben részesült. Hegyek és völgyek, modern városrészek és ősrégi falmaradványok, egyszerű telepek és luxusszállók halljai adják a regény keretét; hősei pedig azok az országépítő zsidók, akik a harmadik birodalomtól, Amerikából, Magyarországból, a világ minden tájáról érkeztek Palesztinába, hogy ott új életet kezdjenek.

Patai Edith kimondottan „zsidó regényt“ írt. De ez nem ment egy pillanatig sem az irodalmiság rovására. A „Szent szomjuság“, azért mert „zsidó“ regény, nem szorul semmi kiméletre, vagy jóakarátú elnézésre. Kiállja a legkényesebb műbíró itélkezését is. Egyébként pedig Patai Edith — az emberi lélek buvára — meglátja az emberi értékeket ott is, azokban is, akik nem zsidók. A regényben nemcsak koncra leselkedő, prédára vadászó arabokkal találkozhatunk, hanem szembekerülünk azokkal a nagy tudású, jószándéku arabokkal is, akiknek a munkássága előbb-utóbb talán mégiscsak meghozza a Szentföldön élő fajták békés együttműködésének a lehetőségét.

A „Szent szomjuság“ egyik főszereplője: Heimson író, akinek Hannele nevű regényalakját szinte mindenki szereti. Hanneléről beszél Rubin Klára, aki Budapestről indul el az újjáéledő Szentföld felé és Hanneléről beszél Elly Guld, aki — mint kikeresztelkedett szülők gyermeke — csak „kéjútazás“ során óhajtja megsemlélni elhagyott őseinek a feltámadt országát... Ahogy Hannele mindenkit foglalkoztat a regényben, ugyanugy foglalkoztat-

ja majd a regény olvasóit egy-egy, Patai Edith által teremtett regényalak. Bennem például, állandóan jár-kelek Heimson író, aki visszautasítja az amerikai kiadó ajánlatot és — amerikai téma helyett — csak a Szentföldről akar írni. Arról a Szentföldről, amely sok-sok zsidónak hazája, de amelyhez nem lehetnek hűtlenek azok a zsidók sem, akik minden idegszálukkal egy más hazán csüngnek. Ahogy a magyar katolikus át tudja érezni Róma jelentőségét, úgy a magyar zsidó sem feledkezhet meg arról, hogy mit jelent számára és a világ minden zsidója számára a Szentföld?

Sós Endre.

II.

Patai Edithnek a magyar zsidó irodalomban régen nemes cseengésű a neve. Ritkán hallatja a hangját, de ha megjelenik egy-egy írása, mindig megkülönböztetett figyelemmel olvassuk és gyönyörködünk nagyon kulturált tehetségében. Eddig leginkább, mint finomhangu lirikust ismertük s kritikai írásaival is elárulta a művészetekhez való hozzáértését és nagy szeretetét. Most aztán egy testes prózai kötettel, egy regénnyel jelentkezik kiterjedt olvasó közönsége előtt. Palesztina életének regényét írta meg *Szent szomjuság* címen. A mágikus föld kivirágzását s az ősi honokra lelt zsidók lelkenedő életét tárja elénk. Magunk előtt látjuk az uttorók szellemi és fizikai erőfeszítéseit, hogy Izrael jövője nemzedékei számára egy új paradicsomot teremtsenek ott. Az írásművészet ragyogó fegyverzetével jeleníti meg előttünk hőseit s a regény során lélekzetfojtva kísérjük őket sorsuk, végzetük és céljaik felé. Jeruzsálemről ír egy helyen s így jellemzi ezt a klasszikus várost Patai Edith: Jeruzsálemnek ezer arca van. Ezer arca az időben, eze rarca a térben. Más nappal és más éjszaka, más az Aranykapunál és más a Measzarimban... más Tolpiothban és más az ó-város bolthajtásai alatt... Hosszúak az utak ebben a városban. Hosszúak az utak, de egyik sem olyan hosszú, mint

a King Dávidtól a Siralom Faláig...” Ime mennyi lélek e kis jellemzésben. S ez a ködfátyolos hang vonul végig az egész munkán. A zsidó reménység dala zeng itt fel, egy új Hatikva úgy, ahogy egy nagytehetségű zsidó íróasszony lelkéből kibuggyan és zeng, harsog a mai élet viharzó hullámai fölött. Nem fontos e regényben a mese, amelynek főhőse Heimson, az emigrált zsidó író s nem fontos annak a számtalan figurának az élete itt, mert olyan költő beszél rajtuk keresztül, akit úgy hallgatunk mintha prófétai üzeneteket tolmácsolna. Magasan szárnyal, de nagy mélységeket is tud megjárni. Regény, amelyet költő írt, regény, amely egy bodogtalan nép sorsát tükrözi s amely Izrael lelkéhez szól s nyeresége nemcsak a magyar, de a diaszpóra zsidó irodalomnak. A magyar Patai Edith nevét ez után a munkája után kell, hogy szűk határainkon kívül is megtanulják, mert ez a könyv magában rejt mindazokat a tulajdonságokat, amiket a külföldi nagy írók műveiben szoktunk a magunk számára fölfedezni. A regényt egyébként az IMRT. regénypályázatán kitüntették és jutalmazták s a *Múlt és Jövő* kiadásában izléses kiállításban jelent meg. Ugy érezzük, hogy ez a könyv nem hiányozhat egyetlen művelt zsidó család könyvtárából sem.

Omega.

A Gyöngyösi Status Quo Izr. Hitközség képviselő testülete folyó év november 28-án tartott gyűlésén egyedüli tárgyként a bolsevizmus elleni mozgalommal foglalkozott. A képviselőtestület dr. Hajdu Béla tag indítványára, amelynek indokolása megemlékezett a hitközség martirjáról, az 1919. májusában kivégzett Welt Ignácról is, határozati javaslatot fogadott el, amelyben a hitközségnek a bolsevistaellenes világmozgalomhoz való csatlakozását szegelte le. A határozati javaslat a hitközség mélységes fájdalomának ad kifejezést afelett, hogy a bolsevizmusnak egyházi személyek és hívek estek áldozatul és a bolsevista terror templomokat és kegyzsereket pusztított el. Egyben kimondja, hogy az ország többi hitközségével egyetemben részt kíván venni a nemzetellenes bolsevizmus elleni küzdelemben.

Háborus emlék

Gentlemen, het us Benche!

A világtörténelem legvérgőzősebb évében, 1919-ben történt ez az eset távol keleten, Vladivosztokban, ahol ebben az időben napirenden voltak az utcai harcok, amelyekben a lépésről-lépésre előrenyomuló bolsevizmus vivta élet-halál harcát a fehér érzelmű oroszok maroknyi, halálraszánt csopodrtjával. Vladivosztok ebben az időben egyetlen hatalmas nemzetközi aréna volt. A fehér és a vörös oroszok gyilkolták egymást, a világ többi nációja pedig lábhoz tett fegyverrel figyelte a véres színjátékot. A város kikötőjében japán, angol, amerikai, olasz és francia csatahajók horgonyoztak, bent a városban ianyáztak figyelő, beavatkozásra kész csapataik, de rajtuk kívül ott voltak az erősen felfegyverzett cseh, lengyel és román légionárius csapatok is.

Ebben a bábeli zürzavarban köszöntött Vladivosztokra a zsidó nagyünnepek ideje. A fegyveres idegeneken kívül több, mint harmincezer hadifogoly is lézengett a városban, várva a hajókat, amelyek hazaszállítják őket.

Az osztrák-magyar tiszték közt sok volt a zsidó, de csak kevesen közülük mertek elmenni Vladivosztok egyetlen zsinagógájának jomkippuri istentiszteletére, mert ezekben a zavaros időkben valóban életveszélyes volt a zsidó-templomba való járás.

A fehérérezelmű oroszok sok évszázados antiszemitizmusa ugyanis a bolsevista előretörést zsidó aknamunka eredményének nyilvánította, a vörösök viszont a vallásukat megtartó zsidókat az istentelen internacionálé legveszedelmesebb ellenségeinek tartották.

Ilyen körülmények között értetető volt, hogy a vladivosztoki zsinagógában, annak ellenére, hogy a városban több mint 10.000 zsidó volt, 1919 jomkippurján alig lézengett száz ember.

A délelőtti imádkozás áhítatos csendjét a templom előtt felhangzó ütemes menetelés zaja rázta meg. Mindenkibe beledöbbsent a rémület! Jönnek a katonák! De milyen katonák? Melyik fegyveres csapat fogja megzavarni az áhítatot? Az ajtó kinyílt és mindenki rémülten pillantott oda: kik jönnek és mi lesz most?

Csakugyan katonák jöttek! Elöl: Contre admiral Hastings, a vladivosztoki öbölben horgonyzó „Sussex” angol cirkáló parancsnoka, a távolkeleti angol haderők rangidős tisztje, teljes tengernagyi diszben. Utána sorban a Vladivosztokban állomásozó angol tengeri és szárazföldi haderő parádéba öltözött valamennyi tisztje, számszerint harminchatan. Ezalatt a templom előtt egy szakasz angol tengerész két sorba fejlődve diszőrséget állt.

A pompás tiszti csoport közel egyórán át némán, lehajtott fejjel állt a templomban, majd eltávoztak, de a diszőrséget csak a Neila után vonták be.

Mi volt ez? Álom, vagy valóság? Lehet-e, hogy valamennyi tiszt zsidó volt? Nem! A harminchat tiszt közül csupán három volt zsidó, három alacsonyrangú tiszt: két hadnagy és egy távirós zászlós. De mikor ezek bejelentették, hogy legnagyobb ünnepük alkalmával templomba fognak menni, a főparancsnok úgy találta helyesnek, hogy az egész tisztikar részt vegyen a három bajtárs áhítatában. A tiszték

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123 - 049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Csütörtöktől—szerdáig

Stefan Zweig legszebb műve filmen

„FÉLELEM”

Gaby Morlay, Charles Vanell

Georg Rigaud felléptével.

(Csak 16 éven felülieknek)

STAN és PAN

Szemet—Szemért

vigjáték — Híradók

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4
órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától tolytatólag

Az első előadás mérsékelt helyárákkal

Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt,
vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

testületi megjelenésükkel az istenfélelem, az emberszeretet és az emberi szolidaritás oltárán mutattak be áldozatot. És közben, mikor zsidó bajtársaikat együttes megjelenésükkel megtisztelték, önmaguknak, az egész hatalmas Brit birodalomnak, sőt az egész kultúremberségnek tiszteletet és megbecsülést szereztek.

A három zsidóvallású angol tisztet egyébként a vladivosztoki rasekol meghívta ünnepi vacsorára és vacsora után felkérte őket a bencsolásra. A legidősebb tiszt hozzá is kezdett, de *nem a szokásos*: „Rabajszáj, wir wollen benschent”-nel vezette be az imát, hanem így: „*Gentlemen let us benche!...*” tehát angolul. Itt is jól megfért zsidóságuk angol mivoltukkal.

1919-ben is voltak már olyanok, akik zsinagóga ablakokat és zsidó fejeket vertek be, akkor is üldözték már a hitet és a papot, zsidót, keresztényt egyaránt! De ahogyan 1919-ben voltak jóhiszemű, előítéletmentes, igazi kultúremberek, úgy most is vannak! Kell, hogy legyenek, sőt többen, mint tizenhét évvel

előtt voltak. Mert hiába minden hangos frázis, véres jelszó, uszító tévtan, az emberiség feltartóztathatatlanul halad az emberiség felé.
Gy. L.

Olvason

a Westdeutsche Beobachter sürget: a biblia korrigálását! Sok nehézség merül fel a biblia mostan: „korrigálatlan”-sága miatt, panasolja a derék náci lap, mert milyen kínos például azt oktatni, hogy a jó Isten pont Mózesnek adta át a tizparancsolatot a Sináj hegyén. Ez a rész feltétlenül korrigálásra szorul. Mi nagyon is megértjük a Westdeutsche Beobachter indítványát, sőt túl szerénynek tartjuk! Miért csak Mózes alakját akarják kiszorítani a bibliából, mikor még olyan sok zsidó marad még mindig benne? Véleményünk szerint a Westdeutsche Beobachternek sokkal radikálisabban kellene lenni és követelni kellene az árja paragrafus szigorú alkalmazását a bibliában is...

Olvason

Dr. Isaac Breuer, a Jeruzsálemben élő kitünő nemzetgazdász és politikus hosszabb tanulmányt írt Palesztina égető politikai problémájáról, az arab-kérdésről. Dr. Breuer sötét színekben látja a palesztinai ügyet és nem jósol sok eredményt a Palesztinába érkező angol királyi bizottság működésének sem. Szerinte ezt a nagy kérdést csupán egy módon lehet megoldani és pedig úgy, hogy a Szentföldön lakó zsidók és arabok vezetői a lehető legkedvezőbb és legnyugodtabb helyzetben kerekasztalkonferenciára ülnek össze és ott minden külső beavatkozás mellőzésével, saját maguk intézik el a saját ügyeiket...

Értesítjük

igen tisztelt vevőinket,
hogy forgalomba ho-
zunk elsőzben, saját
gyártmányu

I. zöldborsó

konzervet

$\frac{1}{4}$ kilogrammos dobozban 50 filléres

$\frac{1}{2}$ " " " 90 filléres

árban.

Viszonteladóknak e n-
gros árendemény.

Vidékre utánvételes
postacsomag szállítás.

Kapható: fióküzleteink-
ben, lerakatainkban és a
fűszerkereskedőknél.

Kérje mindenütt!

Skrek Lipót Rt.

orth. כשר szal-
lámi és kolbászárugyár

BUDAPEST, VII,

Dob-utca 27.

Telefon: 1-453-70 és 1-424-17

HUNGÁRIA BORPINCER.T.

EZELŐTT

PÜSPÖKI URADALMI BÉRPINCER.T. VÁC

FENTI VÉDJEGGYEL ELLÁTOTT BOUTEILLÁS ÉS
LITERES BORAIHOZ RAGASZKODJÉK.

Olvasom. . .

A stockholmi „Svenska Dagbladet” írja a következő történetet dr. Löwviről, a leg-
ujabb Nobel-dijas tudósról. Az esetet az
idén, október 30-án beszélte el Löwi profesz-
zor a tanítványainak. „1921. év husvét nap-
jának esté én egy regényt olvastam, majd az-
után lefeküdtem és elaludtam. Hajnali há-
rom órakor hirtelen felriadtam és álmosan
felgyújtva lámpámat egy darab papírra né-
hány sort írtam, azután újra elaludtam. Reg-
gelre kelve nem tudtam már elolvasni, amit
éjjel féltálmomban lefirkáltam és az sem ju-
tott eszembe, hogy mit álmodtam. Egész na-
pon át nyugtalan voltam, mert úgy éreztem,
hogy valami fontos dolog nem jut az eszem-
be. Másnap, ismét pontosan hajnali három-
kor, újra felriadtam és akkor rögtön eszem-
be jutott, hogy mit is jegyeztem fel 24 órá-
val előbb. Nem volt kevesebb, mint az ideg-
izgalom mechanizmusa problémájának me-
goldása, melyen már oly régen gondolkoztam.
Felugrottam ágyamról, felöltöztem és kimen-
tem az egyetem laboratóriumába, ahol rögtön
kísérletezni kezdtem, nevezetesen kipre-
paráltam egy béka szívét és vagus idegeit.
A kísérlet sikerült.

Mindezt elmondtam asszisztensemnek,
akivel együtt újra megismételtük a kísérle-
tet. Ez is sikerült. Asszisztensem ekkor így
kiáltott fel: Professzor ur! Ez a Nobel-díj!
— És ime — 15 év után bevált a jóslat...”

A Tivoli Mozgósínház műsora dec. 10-től
kezdve ismét újdonsággal kedveskedik kö-
zönségének: Stefan Zweig legszebb, legmé-
lyebb művének filmváltozata „Félelem”,
Gaby Morlay, Charles Vancell, Georg Rigend
felleptével. (Csak 16 éven felülieknek.) Stan
és Pán. Szemet szemért vigjáték. Híradók.

